



Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijai

A. Jakšto g. 4, 01105 Vilnius

el. p.: info@am.lt

DĖL PASTABŲ ĮSTATYMO PROJEKTUI

2025 m. gegužės 30 d.

Asociacija „Kraštovaizdis“ (toliau – ir asociacija) atstovauja suinteresuotą visuomenę aplinkos klausimais bei priimant su aplinka susijusius sprendimus.

Asociacija, susipažinusi su Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo Nr. I-1495 2, 7, 8, 9, 11, 12 ir 16 straipsnių pakeitimo įstatymo projektu (reg. Nr. 25-9251) (toliau – Projektas), teikia pastabas dėl jo.

Visų pirma pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos poveikio aplinkai vertinimo įstatymas (toliau – ir PAVĮ) priimtas įgyvendinant 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2011/92/ES dėl tam tikrų valstybės ir privačių projektų poveikio aplinkai vertinimo (toliau – Direktyva 2011/92/ES) (PAVĮ 3 priedo 2 punktas). Direktyvos 2011/92/ES preambulės 16 ir 17 konstatuojamosiose dalyse pažymima: „veiksmingas visuomenės dalyvavimas priimant sprendimus sudaro palankias sąlygas visuomenei reikšti nuomonę, o sprendimų priėmėjams atsižvelgti į jos nuomones ir interesus, kurie gali būti svarbūs tiems sprendimams, kartu didindamas atskaitomybę ir sprendimų priėmimo proceso skaidrumą bei visuomenės informuotumą aplinkos klausimais ir paramą priimtiems sprendimams; dėl to dalyvavimas, įskaitant asociacijų, organizacijų ir grupių, ypač aplinkosaugą skatinančių nevyriausybinių organizacijų dalyvavimą, turėtų būti atitinkamai puoselėjamas, taip pat, inter alia, skatinant visuomenės švietimą aplinkosaugos klausimais“. Direktyvos 2011/92/ES 6 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad suinteresuotai visuomenei sudaromos išankstinės ir veiksmingos palankios galimybės dalyvauti 2 straipsnio 2 dalyje nurodytose sprendimo aplinkos klausimais priėmimo procedūrose ir tuo tikslu ji turi teisę reikšti pastabas ir nuomones, kol kompetentingai institucijai ar institucijoms visos pasirinkimo galimybės yra atviros prieš priimant sprendimą dėl leidimo suteikimo vykdyti planuojamą veiklą. Direktyvos 2011/92/ES 6 straipsnio 6 dalyje nurodyta, kad nustatomi pagrįsti įvairių etapų terminai, kad būtų pakankamai laiko: a) informuoti 1 dalyje nurodytas institucijas bei visuomenę ir b) 1 dalyje nurodytoms institucijoms ir suinteresuotai visuomenei pasirengti ir veiksmingai dalyvauti priimant sprendimus aplinkos klausimais pagal šio straipsnio nuostatas.

1998 m. birželio 25 d. Konvencijos dėl teisės gauti informaciją, visuomenės dalyvavimo priimant sprendimus ir teisės kreiptis į teismus aplinkosaugos klausimais (Orhuso konvencija) 6 straipsnis nustato, kad suinteresuota visuomenė informuojama adekvačiai, laiku ir veiksmingai, atsižvelgiant į aplinkybes, arba viešai paskelbiant, arba individualia tvarka



pradiniame priimamo aplinkosauginio sprendimo procedūros etape, be kita ko, apie: a) planuojamą veiklą ir prašymą, kuriuo remiantis bus priimamas sprendimas; b) galimų sprendimų pobūdį arba apie sprendimo projektą; c) valstybės instituciją, atsakingą už sprendimo priėmimą; d) numatomą sprendimo priėmimo procedūrą, įskaitant, kaip ir kada gali būti pateikta tokia informacija apie: i) sprendimo priėmimo procedūros įgyvendinimo pradžią; ii) galimybes visuomenei dalyvauti; iii) bet kokio numatomo viešo svarstymo laiką ir vietą; iv) valstybės instituciją, iš kurios galima gauti reikiamos informacijos, ir apie tai, kur buvo pateikta atitinkama visuomenei analizuoti skirta informacija; v) atitinkamą valstybės instituciją ar bet kokią kitą oficialią instituciją, kuriai galima teikti pastabų arba klausimų, bei apie pastabų arba klausimų pateikimo terminus; ir vi) tai, kokia informacija apie aplinką, susijusi su planuojama veiklos rūšimi, jau turima; ir e) tai, ar planuojamai veiklos rūšiai yra taikoma nacionalinė ar tarpvalstybinė poveikio aplinkai vertinimo procedūra).

Orhuso konvencijos 6 straipsnio 3 dalis nustato, kad skirtingiems visuomenės dalyvavimo procedūrų etapams įgyvendinti numatomi pagrįsti terminai, suteikiantys pakankamai laiko pagal 2 dalies nuostatas visuomenei informuoti, jai pasirengti ir veiksmingai dalyvauti priimant sprendimus aplinkosaugos srityje.

Atsižvelgdami į aptartas tarptautinių aktų nuostatas, protingumo ir sąžiningumo principus, PAVĮ tikslus, **prašome, kad Projekte ar priimant naujus PAVĮ pakeitimus būtų numatyti ilgesni, o ne trumpesni, kaip siūloma Projekte, terminai suinteresuotai visuomenei pateikti pasiūlymus poveikio aplinkai vertinimo (toliau – PAV) procese, o institucijoms pagal kompetenciją svarstyti ir teikti pastabas ar išvadas atliekant PAV procedūras.**

Asociacija atkreipia dėmesį, kad dalyvavo teikiant pastabas konkrečiame PAV procese dėl UAB „Žalia žemė“ vėjo elektrinių parko Alionių, Širvintų ir Zibalų sen., Širvintų r. sav., Vilniaus apskr. teritorijose statybos ir veiklos (toliau – VE parkas) ir 2024-11-08 raštu kreipėsi į Aplinkos apsaugos agentūrą, prašydama pratęsti terminą suinteresuotai visuomenei teikti pasiūlymus dėl planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo ir ataskaitos, tačiau Aplinkos apsaugos agentūra 2024-11-19 raštu Nr. (30-2)-A4E-12881 nurodė, kad suinteresuota visuomenė per 10 darbo dienų (t. y. iki 2024-11-19) nuo pranešimo paskelbimo dienos turėjo teisę Agentūrai raštu pateikti pasiūlymus dėl PŪV poveikio aplinkai vertinimo ir ataskaitos, o pasiūlymai, gauti pasibaigus šiam terminui, nenagrinėjami, taip pat Aplinkos apsaugos agentūra yra nurodžiusi, kad PAVĮ jai nesuteikia teisės pratęsti įstatyme nustatytų terminų. Asociacijos nuomone, Aplinkos apsaugos agentūra šiuo atveju veikė formaliai ir biurokратиškai, visiškai neatsižvelgdama į tai, kad šiuo atveju yra susiklosčiusi specifinė ir išskirtinė situacija, nes vertintinos medžiagos apimtis buvo itin didelė - daugiau nei 4000 lapų apimties dokumentai ir tam buvo nustatytas terminas - tik 10 darbo dienų (dabar galiojančio PAVĮ 11 straipsnio 10 dalis). Atsižvelgiant į Direktyvos 2011/92/ES tekstą ir į jos tikslą, bei siekiant, kad būtų pasiektas joje numatytas rezultatas, PAVĮ 11 straipsnio 10 dalis turi būti aiškinama taip, kad joje numatytas 10 darbo dienų terminas turi būti pratęsiamas, kai vertintinos medžiagos apimtis yra tokios didelės apimties, kaip buvo ir šiuo atveju. Tačiau



Aplinkos apsaugos agentūra minėto 10 darbo dienų termino nepratęsė. Asociacijai nebuvo suteikta pakankamai laiko pasirengti, veiksmingai dalyvauti, PAV procese.

Itin trumpų terminų pastaboms ir išvadoms teikti Projekte nustatymas neatitinka Direktyvos 2011/92/ES tikslų ir kompetentingų valstybinių institucijų atveju, kai šios institucijos, teikdamos savo išvadas ar pastabas PAV procese nedisponuoja tam būtinais žmogiškaisiais ištekliais ir kitomis priemonėmis, kai reikia, pvz., per 5 darbo dienas pateikti išvadas ar pastabas dėl itin didelės apimties PAV procedūrų dokumentų (pvz., VE parko PAV ataskaitą sudarė daugiau nei 4000 lapų dokumentų). Asociacijai paaiškėjo neįtikėtinas faktas, kai jai buvo pateikta oficiali informacija apie tai, kad pvz., Nacionalinis visuomenės sveikatos centras prie Sveikatos apsaugos ministerijos (toliau – NVSC) net neturi programinės įrangos atlikdamas vertinimą patikrinti parengtoje VE parko PAV ataskaitoje jos rengėjo atliktus triukšmo modeliavimus, o juk ši įstaiga teikia itin reikšmingą išvadą ar planuojama ūkinė veikla atitinka visuomenės sveikatos saugumui keliamus reikalavimus (2024-05-27 rašte Nr. (11 14.1.2 Mr)2-20053 NVSC nurodė: „NVSC neturi ir nesinaudoja kompiuterine programa WindPRO“). Taigi, **PAVI nustatytų terminų sutrumpinimas ne pagerins esamą situaciją, o ją tik dar labiau pablogins, iškyla rizika nepasiekti nei PAVI, nei minėtose direktyvose nustatytų tikslų.**

Asociacijos vertinimu, Direktyvos 2011/92/ES 6 straipsnio 6 dalies nuostatos (nustatomi pagrįsti įvairių etapų terminai, kad būtų pakankamai laiko suinteresuotai visuomenei pasirengti ir veiksmingai dalyvauti priimant sprendimus aplinkos klausimais pagal šio straipsnio nuostatas) bei 6 straipsnio 4 dalies nuostatos (suinteresuotai visuomenei sudaromos išankstinės ir veiksmingos palankios galimybės dalyvauti 2 straipsnio 2 dalyje nurodytose sprendimo aplinkos klausimais priėmimo procedūrose ir tuo tikslu ji turi teisę reikšti pastabas ir nuomones, kol kompetentingai institucijai ar institucijoms visos pasirinkimo galimybės yra atviros prieš priimant sprendimą dėl leidimo suteikimo vykdyti planuojamą veiklą) iš esmės neatitinka fiksuotas 10 darbo dienų terminas tuo atveju, kai vertintinos medžiagos apimtis yra didelės apimties (pvz., VE parko PAV ataskaitos atveju – daugiau nei 4 000 lapų).

Be to, atkreipiame dėmesį, kad atsiranda nauja tendencija, kai siekiant apeiti PAVI nustatytas procedūras vėjo elektrinių parkų projektų vystytojai, būdami susijusiomis įmonėmis, skaido vėjo elektrinių parkus, numatydami juose iki 6 vėjo elektrinių ir tokiu būdu galimai siekia išvengti sudėtingesnių procedūrų planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimui pagal PAVI nerengiant PAV ataskaitų. PAVI 3 straipsnio 8 dalyje nustatyta, kad planuojama ūkinė veikla negali būti skaidoma į mažesnio masto planuojamas ūkines veiklas, jeigu taip galėtų būti išvengta poveikio aplinkai vertinimo ar atrankos dėl poveikio aplinkai vertinimo; jeigu nustatoma, kad planuojama ūkinė veikla suskaidyta į mažesnio masto planuojamas ūkines veiklas, siekiant išvengti poveikio aplinkai vertinimo ar atrankos dėl poveikio aplinkai vertinimo, leidimas, nurodytas šio įstatymo 3 straipsnio 3 dalyje, neišduodamas ir ši planuojama ūkinė veikla negali būti vykdoma. Todėl būtinas aiškesnis



reglamentavimas nustatant atitinkamą atsakomybę tiek planuojamos ūkinės veiklos subjektams, tiek atsakingoms institucijoms.

Dabar galiojantis teisinis reglamentavimas nustato galimybę Aplinkos apsaugos agentūrai priimant sprendimą dėl planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo pasitelkti konsultantus ataskaitai ir su ja pateiktų poveikio aplinkai vertinimo subjektų išvadoms, suinteresuotos visuomenės pasiūlymams ir jų įvertinimams vertinti ir išvadoms dėl PŪV poveikio kraštovaizdžiui ir biologinei įvairovei pateikti. Taip atsitiko ir konkretaus VE parko PAV ataskaitos vertinimo metu, kuriame Asociacija teikė savo pastabas ir pasiūlymus. Tačiau Aplinkos apsaugos agentūra vengė konkretaus atsakymo į Asociacijos klausimus, konsultantų tapatybės neatskleidė, gautos konsultantų išvados susipažinti nepateikė. Tokiu būdu pažeisti Direktyvos 2011/92/ES tikslai (jos 6 straipsnio 2 dalies e punkte numatyta visuomenės teisė gauti apie pagal 5 straipsnį, įskaitant pagal jo 3 dalies b punkte numatytą naudojimąsi ekspertinėmis žiniomis surinktą informaciją), taip pat Direktyvos 2011/92/ES 6 straipsnio 4 dalyje numatyta pareiga suinteresuotai visuomenei sudaryti išankstines ir veiksmingas palankias galimybes dalyvauti 2 straipsnio 2 dalyje nurodytose sprendimo aplinkos klausimais priėmimo procedūrose (o tam buvo reikalinga minėta Pareiškėjos prašyta informacija). Aplinkos apsaugos įstatymo 7 straipsnio 1 punkte numatyta suinteresuotos visuomenės teisė gauti informaciją apie aplinką, Orhuso konvencijos 4 straipsnyje numatyta suinteresuotos visuomenės teisė gauti informaciją bei skaidrumo principas, o visas PAV procesas iš esmės netenka prasmės. Šiuo aspektu – dėl pagrįstų abejonių skaidrumu minėtose PAV procedūrose, turėtų būti atliktas auditas Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijoje ir jai pavaldžioje Aplinkos apsaugos agentūroje.

Be to, pasitaiko atvejų, kai Aplinkos apsaugos agentūra, vadovaudamasi dabar galiojančiu teisiniu reglamentavimu, dėl planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo priima sąlyginai neigiamą sprendimą (pvz., konkrečiu VE parko PAV atveju). Pagal PAVĮ neigiamas sprendimas dėl PAV ataskaitos priimamas, kai nustatomas planuojamos ūkinės veiklos neatitikimas atitinkamų įstatymų ir kitų teisės aktų nuostatomis arba galimas neigiamas poveikis aplinkai pasirinktoje vietoje. Šiuo atveju Aplinkos apsaugos agentūra nustatė planuojamos ūkinės veiklos (PAV ataskaitos) neatitikimą galiojančio teritorijų planavimo dokumentui – Kraštovaizdžio tvarkymo specialiajam planui, tačiau nusprendė, kad iš 34 vėjo elektrinių 28 įrengimas galimas tik kai jų statyba neprieštaraus teritorijų planavimo dokumentų sprendiniams. Tokia praktika (dėl sąlyginių sprendimų priėmimo) prieštarauja Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymui, PAV procesą padaro beprasmį. Todėl PAVĮ būtina nustatyti aiškų reglamentavimą, nustatantį pareigą institucijoms, įskaitant Aplinkos apsaugos agentūrą, priimant sprendimus dėl PAV – aiškiai ir konkrečiai nurodyti kokioms veikloms vykdyti priimamas sprendimas (išvada), o esant prieštaravimams ar neatitikimams – nepriimti sąlyginių sprendimų, o priimti neigiamus sprendimus.



KRAŠTOVAIZDIS

asociacija

Be to, nors konkretūs reikalavimai planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimui visuomenės sveikatos srityje nenustatomi PAVĮ, atkreipiame dėmesį, kad iki šiol Lietuvos Respublikoje nėra patvirtinti teisės aktai, reguliuojantys vėjo elektrinių sukeliama šėšėliavimo leistinas normas. Todėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija turėtų inicijuoti tokio pobūdžio aktų rengimą.

Elektroninio pašto adresas korespondencijai: dokumentai@krastovaizdis.eu.

Pagarbiai,

Asociacijos „Kraštovaizdis“ prezidentas

Teisutis Buda